

Str. 14 Noiembrie, nr. 5, 82009 - Tulcea, ROMÂNIA
Tel./Fax 0040-40-51.32.31 • Tel. 0040-40-51.53.75 • e-mail: icemtl@icemtl.ro

www.icemtl.ro

NOVIODVNVM 2009

RAPORT DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ SISTEMATICĂ

ISACCEA, jud.Tulcea [Noviodunum]

Punct: Cetate

Sector: Sud-Est

Cod sit: 159696.05

Responsabil șantier: dr. V. H. Baumann (ICEM Tulcea)

Autorizație de săpătură arheologică sistematică: Nr. 101/08.05.2009

Colectiv : Aurel Stănică, Iuliana Costea (ICEM Tulcea) ; Laurențiu Radu (MA Mangalia); Niculina Dinu, Constanța Vîlcu (Muz. Brăilei); dr. Dan Aparaschivei; George Bilavschi (IA Iași); dr. Luminița Bejenaru, Cavaleriu Romeo (UAIC Iași); Alexandra Teodor (studentă Univ. AU București)

Organizatorul cercetării: Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea

Finanțatorul cercetării: Ministerul Culturii și Cultelor. Direcția Monumente Istorice, Arheologie, Peisaje Culturale și Zone Protejate – Contract de finanțare nr. 2269 din 24. 06. 2009

Valoare finanțare: 15.000 lei

Campania de săpături arheologice din anul 2009 a început la Noviodunum pe data de 15 iulie, prin acțiuni de pregătire a punctelor de lucru – Turnul Mare, și s-au încheiat în data de 31 august. În perioada 24 august - 31 august s-au desfășurat acțiuni de protejare a zidurilor și a zonelor aflate în curs de cercetare.

Informații despre scopul proiectului și din cercetările anterioare; Circumstanțele și datele din teren și din cercetările anterioare:

Cercetările arheologice, desfășurate prin proiectul *Noviodunum 2000*, urmăresc cercetarea științifică, degajarea și valorificarea eco-muzeală a sectorului de sud-est al cetății Isaccea [Noviodunum], care cuprinde un segment al fortificației, în care se înscriu trei turnuri romano-bizantine – *Turnul Mare (TM)* la vest; *Turnul de Colț (TC)* la est; *Turnul A (TA)* la mijloc, între cele două - cu cele două cortine aferente. Construit la începutul secolului al IV-lea p.Chr., pe latura de sud-est a cetății, TM de la Noviodunum are o anvergură de 31,40 m și

avansează în exterior pe 16,30 m lungime, acoperind o suprafață interioară de 225 mp, cu ziduri de 3,20 m grosime, cu parament din blochete ro-rostuite și elevație în *opus mixtum*.

Turnul A, refăcut de mai multe ori în cele trei secole de istorie romano-bizantină, se prezintă sub forma literei U, ca un bastion rectangular cu frontul rotunjit. Cele două turnuri au suprapus castrul de pământ, construit de romani la începutul secolului I p.Chr. La răsărit, Turnul de Colț, demantelat de-a lungul secolelor de istorie medievală și modernă, se prezintă ca un bastion în formă de evantai, puternic afectat de diversele demantelări practicate de-a lungul mai multor perioade istorice.

În fața incintei, la sud, un strat masiv de depuneri din perioada medie-bizantină și medievală ce indică o locuire intensă la Noviodunum și în secolele X-XIV.

Scopul proiectului și al cercetării din anul 2009: Continuarea degajării incintei de SE a cetății romano-bizantine; verificarea reperelor cronologice stabilite prin cercetările anterioare la Turnul Mare și Turnul de Colț și continuarea cercetărilor la segmentul de curtină C1.

Tehnici și metode de cercetare folosite:

Poziția în teren a obiectivelor în curs de cercetare, pe o pantă puternic înclinată - 45°, spre Sud, a impus desfășurarea unor săpături arheologice prin secțiuni largi, perpendiculare pe incinta romano-bizantină, împărțite în carouri din patru în patru metri. Până în prezent au fost executate 21 de secțiuni cu dimensiuni variabile, între 20 și 60 metri, cu adâncimi maxime cuprinse între - 1,5 și - 6,5 metri: 10 secțiuni au fost efectuate în zona Turnul Mare (TM), notate cu sigla *CT*; 4 în zona Turnul A, notate cu sigla *TA*; 5 în zona Turnul de Colț, notate cu sigla *TC*; 2 în zona curtinei dintre *TA* și *TC*, notate cu sigla *CI*. Materialele arheologice descoperite sunt raportate la topo-stratigrafia clasică, avându-se în vedere caroul cu latura de 4 m. Din anul 2007, monumentele arheologice, descoperite în sectorul de sud-est al cetății, au fost încadrate în gridul realizat de colegii britanici prin ridicarea topografică efectuată în cadrul proiectului *NAP-2000*.

Prezentarea rezultatelor imediate ale săpăturii:

Turnul Mare

V. H. Baumann, Aurel Stănică, Niculina Dinu, Laurențiu Radu, Iuliana Costea

Cercetările arheologice din acest an de la Noviodunum, au avut următoarele obiective:
a. continuarea săpăturilor prin înlăturarea nivelurilor de distrugere din interiorul Turnului Mare, pentru verificarea unor reperelor cronologice; b. epuizarea nivelului IV, pentru finalizarea planului interior al turnului.

Cercetările s-au concentrat în trei zone – CT 4, CT 6 și CT 9, care au fost degajate în suprafață până pe nivelul IV.

Secțiunea CT. 6¹.

În campaniile precedente (ultima în anul 2005)², secțiunea CT. 6, a fost adâncită până pe nivelul IV, nivel din sec. VI p. Chr., surprins la adâncimea de -3,85 m (în dreptul zidului de incintă). Pe acest nivel, între zidul de incintă și zidul median (stilobatul pe care se află cei patru piloni interiori), se afla un strat gros de 10-12 cm de grâu carbonizat și bârne de lemn arse, care aparține unei construcții, probabil hambar, puternic afectată de un incendiu. Din nivelul de distrugere și din nivelarea arsă de sub acesta au fost scoase fragmente de colonete realizate din piatră, evidențind o amenajare importantă în dreptul pilonului central, anterioară nivelului IV. Nivelul IV este despărțit de ultimul nivel romano-bizantin - nivelul III, printr-o nivelare de numai 0,20 m grosime, peste care se află un strat de moloz gros de 0,65 m, strat care acoperă resturile pilonului central, a cărei elevație de cărămidă este întâlnită în dărâmătură.

În campania de cercetări din acest an, în jumătatea de nord a turnului, pornind din dreptul pilonului 3, au fost înlăturate nivelul de amenajare al hambarului, care cuprindea o podea din pământ galben, bine tasat, dar și resturi de cereale și bârne carbonizate. Din acest nivel de amenajare a fost recoltată o cantitate apreciabilă de ceramică, din care remarcăm: opaițe și oale în stare fragmentară, fragmente de la vase de sticlă, un număr foarte mare de pastile de sticlă de culoare verde sau albastră, obiecte din fier (lame de cuțit, cuie), obiecte din corn (mâner de

¹ Pentru rezultatele campaniilor anterioare vezi: <http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2002/rapoarte/default.htm>;
<http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2005/cd/index.htm>;

² <http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2006/cd/index.htm>

cuțit), monede³. De asemenea, se remarcă, spre intrarea în turn o zonă care nu a fost acoperită cu pământ galben, care face parte dintr-o *amenajare/nivelare* anterioară cu pietre și cărămizi, ce reprezenta baza pentru amenajarea hambarului. Din numărul mare de cărămizi descoperite, trei exemplare purtau ștampila CL[assis].FL[avia].M[oesica]; una dintre acestea prezintă urme de mortar, ceea ce indică utilizarea la construcții anterioare. Înlăturarea stratului de pământ galben, ne-a permis constatarea că baza acestei amenajări era alcătuită dintr-un nivel cu multe pietre, cărămizi, bucăți de chirpic și câteva fragmente arhitectonice (o posibilă bază de coloană).

Spre sud de pilonul 3, amenajarea era din pământ negru ce conținea resturi de la structura incendiată. Și aici au apărut fragmente ceramice de epocă romano-bizantină, pastile și fragmente de sticlă. Am putut observa că amenajarea de pe nivelul IV, avea o înclinare către zidul de față al turnului, drept pentru care ne-am oprit pe nivelul III, care conține o cantitate foarte mare de material tegular. Suprafața cercetată are o lungime de 9m, iar lățimea descrește de la 5 la 4 m spre sud și ne-am adâncit 0,80 m

Secțiunea CT. 4

O nivelare masivă, în care se observa un pământ negru, amestecat, cu piatră și bucăți de cărămidă și olană, în porțiunea dinspre zidul de incintă – pe 1,60 m lățime; și o a doua porțiune ce conținea bucățele de mortar și cărămidă spartă – 0,60 m.

Materialul arheologic rezultat este reprezentat de o cantitate apreciabilă de material ceramic, din care remarcam fragmente de amfore, opaițe, o cărămidă cu ștampilă - CL[assis].FL[avia].M[oesica] și monede (sec. IV p.Chr.). În această secțiune ne-am oprit pe resturile unei posibile amenajări cu pietre de mari dimensiuni, printre care se afla și un fragment arhitectonic, posibil dintr-o bază de coloană, așa cum am observat și în secțiunea CT. 6.

Suprafața cercetată are dimensiunile de 3,60 x 6,20, cu precizarea că latura de sud are doar 1,80 m și ne-am adâncit 1,10 m

Secțiunea CT. 9

În această secțiune, cercetările s-au concentrat pe înlăturarea stratului gros de arsură ce acoperă podeaua hambarului. Materialul arheologic, la fel ca și în celelalte două secțiuni compus este din ceramică, în special din fragmente de amfore ce pot fi datate în linii mari în secolul VI

³ Materialul numismatic a fost predat pentru determinare d-lui Aurel Vîlcu de la Institutul de Arheologie „V. Pârvan”

p.Chr, pietre și bucăți de cărămidă și țiglă. La SV de pilonul 3, au apărut fragmente de vase borcan (date în secolul al XI-lea), provenite din nivelurile bizantine care s-au suprapus stratului de dărâmtură de pe nivelul III. În campania viitoare vom finaliza și degajarea nivelului de arsură.

Turnul de Colț⁴

Laurențiu Radu, Aurel Stănică

Obiective

Clarificarea perioadei de funcționare a TC, prin înlăturarea martorului de pământ, care suprapunea accesul/intrarea în turn. Tot în acest scop a fost degajată zona cuprinsă într pilonul central, intrarea în turn și laturile acestuia.

Cu acest prilej am constatat ca treptele au fost realizate în grosimea zidului. S-au degajat nouă trepte, fiecare avînd lungimea de 1,10 m, lățimea de 0,28/0,30 m și înălțimea de 0,28/0,30 m. Primele patru trepte sunt realizate din blocuri de calcar, care în parte inferioară au plasate cărămizi pentru egalizare; următoarele două trepte, de la 6 până la 8 sunt realizate din cărămizi.

Zona de acces în turn, practică în zidul de incintă, prezintă, din dreptul treptei șase, pereți laterali realizați numai din cărămidă, *rostuite* cu un strat gros de mortar de aceeași grosime cu cea a unei cărămizi. În partea de jos a treptelor s-a descoperit un mic pavaj (1,00 x 0,37 m), realizat din cărămidă.

Pe latura de est a turnului s-a observat un fragment de inscripție refolosit la construcția acestuia. Pe suprafața de calcar se poate citi două litere: L și C urmat de încă o literă ilizibilă.

Pe treptele turnului au fost descoperite trei fragmente de opaițe diferite, buza fragmentară a unui chiup, multe cărămizi și o monedă de bronz identificată într-un context clar și care ar putea contribui la o mai bună încadrare cronologică a turnului de colț.

Pe lângă materialele descoperite, cecetările din acest an au dovedit faptul că, la sfârșitul epocii romano-bizantine, turnul a fost părăsit, iar ulterior, în epoca medio-bizantină, incinta de pe această latură a avut un traseu diferit de cel al incintei romano-bizantine.

S-a săpat pe o pantă de circa 45°, pe o suprafață de 4 x 3 m (lățimea scărilor, la care se adaugă porțiunea situată la est de scări).

⁴ CCA 2003 – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2002, nr. 101; CCA 2004 – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2003, nr.91; CCA 2007 – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2006, nr. 122, Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2008 - VALACHICA XXI-XXII, nr. 37

Al doilea obiectiv urmărit în această campanie a fost determinarea fazelor de construcție și de funcționare a TC, prin cercetarea spațiului cuprins între laturile turnului și pilonul central.

Cercetările anterioare au evidențiat existența unei gropi de epocă medio-bizantină observată în ambele profiluri ale ariei susmenționate și am intenționat să epuizăm această groapă pentru a ajunge la nivelele de epocă romano-bizantină.

Într-o primă fază a fost delimitat zidul conturat în campaniile trecute. Investigațiile efectuate au dovedit că acesta este anterior turnului de colț, fiind utilizat, după cum presupunem în rapoartele anterioare, ca bază pentru realizarea TC de epocă romano-bizantină, și face parte din curțina observată în campania precedentă în secțiunea TC 5 unde menționăm o ușoară schimbare de direcție și o modificare a tehnicii constructive a incintei, și avansăm totodată ipoteza adăugării ulterioare a TC la o incintă deja existentă, ipoteză confirmată prin cercetările din acest an. Pentru a trasa direcția acestei curține am procedat la demontarea matorului dintre TC 1 și TC 2 în vederea surprinderii raporturilor dintre curțina anterioară, latura estică și pilonul central al TC. Am oprit săpătura pe o zonă de pământ galben, semnificând nivelarea realizată în momentul construirii TC, nivelare surprinsă atât la sud de pilonul central cât și la exteriorul laturii de est a TC și am continuat cu săpătura în secțiunea TC 2 pentru a observa relația dintre latura de est a TC și curțina anterioară. Constatarea noastră, care trebuie verificată prin cercetări viitoare, este că această curțină anterioară era prevăzută cu un turn rectangular. Acest turn a fost dezafectat la un moment dat și s-a construit un turn de colț evazat, o formă ce avea rolul de a rezista mult mai bine în fața mijloacelor de asediu. Săpătura a început de la nivelul de circa – 2,5 m față de nivelul pilonului central, și a continuat pe alocuri până la circa – 3/3,5 m, pe o suprafață de 8 x 2,5/3 m.

În ceea ce privește aria delimitată de pilonul central și laturile turnului (groapa de epocă medio-bizantină), s-au descoperit materiale diverse dintre care menționăm în primul rând o verigă de aur, două monede din bronz, probabil de epocă romană, o monedă din bronz, probabil bizantină, un picioruș din bronz provenind de la o mică statueta, fragmente de opaițe, fragmente de sticlă, mult material amforic de epocă romano-bizantină, un fragment de chiup, brățări din sticlă fragmentare, fragmente ceramice smălțuite etc. Se pare că spațiul delimitat de laturile turnului și pilonul central a fost foarte locuit în epoca medievală, dovadă fiind urmele locuințelor medio-bizantine cercetate în primele campanii, iar la un moment dat (probabil sfârșitul secolului XI sau în secolul XII după cele mai noi materiale descoperite), în această zonă a fost adus sol cu

multe materiale de epocă romano-bizantină, probabil pentru a nivela terenul în vederea construirii locuințelor. Ne-am oprit pe un strat de sol galben cu multe materiale arheologice, mai ales fragmente amforice, în partea de sud și vest; la centru și la nord pe o zonă cu sol cenușiu aproape lipsit de materiale arheologice iar la est pe un strat de sol galben compact, o amenajare cu multe fragmente ceramice de epocă romano-bizantină. Pe marginea de vest, după înlăturarea stratului de sol galben s-a evidențiat o zonă cu multă cenușă și bârne arse. Săpătura a început de la nivelul pilonului și a continuat până la circa 0,5 m pe o suprafață de circa 5,5 x 3 m.

Principala concluzie desprinsă în urma campaniei din acest an este că turnul a funcționat numai în epoca romano-bizantină. Materialele descoperite în urma cercetării nivelurilor din zona scărilor aparțin exclusiv acestei epoci, la care adaugăm descoperirea unei monede de bronz într-un context stratigrafic bine definit, care în urma identificării ar putea contribui la o mai bună încadrare cronologică a turnului de colț.

Pentru campania viitoare ne propunem demontarea nivelării cu pământ galben din zona pilonului central, demontarea matorului dintre TC 1 și TC 2 și extinderea capetelor secțiunilor TC 2 și TC 3 spre sud în vederea delimitării turnului rectangular.

Curtina C 1

Dan Aparaschivei, George Bilavschi

Obiectivele stabilite pentru campania din anul 2009 au fost: lămurirea situației complexelor din SC1 și SC2, c. 5-6, clarificarea sistemului de construire a incintei, înlăturarea matorului dintre cele două secțiuni și scoaterea în evidență a unei suprafețe care să ne ofere o imagine de ansamblu a curții din partea de S-E.

În speranța că vom putea găsi limitele locuinței L1, dar și pentru a vedea care este situația cu complexelor descoperite, campania trecută (L5 și L6), am prelungit săpătura în intramuros, în c. 6, spre N, cu câte un metru, atât în SC1, cât și în SC2.

Noua suprafață prelungită în cele două secțiuni ne-a putut indica o stratigrafie relevantă, pentru zona intramurană a acestei părți a cetății. În primii 0,20 m (stratul vegetal) am identificat material arheologic amestecat, romano-bizantin și medieval, o monedă de secol IV; până la circa - 0,70 m adâncime ceramica romano-bizantină predomină, pentru ca, de la - 0,70 la - 1,30 m să avem cu precădere materiale medievale timpurii (alături de ceramică în cantități importante, au fost prelevate fragmente de sticlă de geam, oase de animale și brățări de sticlă). O remarcă interesantă ar fi că, stratul de arsură compus din lut ars, înroșit, olane, bucăți de lemn ars,

identificat în secțiunea TC5, deschisă anul trecut, la E de SC2, se regăsește la o adâncime de 1-1,25 m în SC2, dar se prelungește și în SC1, pe circa 1,50 m către V. Asta ne indică faptul că situația arheologică depistată în TC 5 se află în conexiune cu cea surprinsă în secțiunea noastră. Sub acest strat, marcat de numeroase materiale medievale (secol XIII), fără a dispune de un nivel de locuire evident corespunzător acestor depuneri, am surprins un prim nivel de locuire efectivă, reprezentat de complexul L1.

În SC1 am ajuns la o adâncime de - 2,35 m înspre profilul de V, investigând, de fapt, o groapă medievală cu material foarte bogat, atât romano-bizantin, antrenat, dar mai ales medieval (secol XIII), (27 de monede tăiate, o amforetă întreagă, ceramică, brățări de sticlă, piroane de fier, foarte multe oase de animale, obiecte de os și corn, mărgelă din sticlă). Practic, este vorba de o groapă în formă de sac, care a tăiat pereții complexului romano-bizantin identificat de noi ca L1. La E de groapa menajeră, la circa - 0,40 m față de nivelul actual de călcare, a apărut o formațiune de argilă amestecată cu cărămidă și piatră mărunță, care iese din profil și care are dimensiunile de aproximativ 0,90x0,80 m. Acest complex nu se leagă de dărâmătura de lut de sub ea, surprinsă în complexul L1; în acest moment fiind în măsură doar să presupunem că este vorba de rămășițe ale unei construcții situate la N de L1 și prăbușită ulterior. La circa - 1,30 m adâncime, se observă un strat de arsură pe care îl regăsim deasupra nivelului de funcționare a L1, pe toată lungimea profilului de N.

Tot în SC1, la limita carourilor 5 și 6, am reușit să profilăm mai bine zidul de fundație (Z2) apărut în campania trecută. În campaniile arheologice anterioare, am evidențiat 1,40 m din acesta, cu patru asize, dintre care două de cărămidă și două de piatră, prinse cu pământ, cu o înălțime de 0,27 m. La circa 1,60 m de profilul de V, acest zid pare a fi fost demantelat. Din aceste considerente, presupunem că respectivul zid constituia fundația pentru complexul L1, sau pentru o mare parte din el. Ținem să precizăm că, spre E, încă nu am putut găsi închiderea acestui zid, din cauza cantității mari de lut prăbușit din pereți. De altfel, pe întreaga lățime a SC1, și chiar în SC2, avem foarte multă dărâmătură din chirpicii (*mattoni crudi*) din care erau făcuți pereții. În stratul de chirpici de deasupra lui Z2 am surprins două etape succesive de distrugere, sugerate de lentile subțiri de arsură cu cărbune provenind de la bârnele de lemn din structura de rezistență a clădirii.

În SC2, spre profilul de E, lipit de vasul de provizii găsit anul trecut, am mai scos un al doilea *dolium*. Din acest vas am reușit să scoatem doar partea superioară, fără buză, care, la fel ca și în cazul primului, nu se mai păstrează. Chiupul 2 intră, aproape în întregime, în profilul de

N, mai puțin de jumătate din diametrul părții superioare putând fi surprins în urma săpăturii din acest an.

La aproximativ 0,60 m de profilul de E, se delimitează peretele acestui complex, reconsiderat de noi, după ultimele elemente, ca fiind un depozit. Către incintă, peretele este prăbușit spre interior, iar în dreptul chiupurilor se vede că este căzut pe acestea. Astfel s-ar putea explica stratul consistent de pământ galben, care se găsește între cele două *dolia* și în jurul lor.

În ideea creării unei imagini cât mai complete și de ansamblu asupra acestui complex intramuran am recurs la înlăturarea matorului dintre SC1 și SC2. Materialele identificate în acest profil, amestecate și variate, de la ceramică, la sticlă și fragmente de fier, oase și corn prelucrat, fragmente de brățări, nu au adus elemente noi în cronologia stabilită anterior.

Am obținut astfel o secțiune, SC, de 8 m lățime și de 18 m lungime (reamintim că s-am trasat secțiunile de 24 de metri lungime, dar în c. 1 nu s-a intervenit încă, iar din c. 6 s-au cercetat doar circa 2 m).

Înlăturarea matorului a clarificat, întrucâtva, și situația zidului Z1. Nu este vorba de un zid care ar tăia pereții complexului, așa cum se credea anterior, ci este o instalație de formă circulară din piatră, legată cu mortar, al cărui rol îl privim destul de rezervat. Se poate presupune că era o bază pentru o structură de lemn sau lut, având în vedere cantitatea mare de lut galben prăbușit peste acest element arhitectural. Dimensiunile sale sunt: 1,10 m diametrul pe direcția N-S, descoperit în totalitate și 0,90 m pe direcția V-E. Spre E nu știm încă limitele pentru că zidul este acoperit de lut. Mai precizăm că la aproximativ 1.10 m, către E, se află primul *dolium* (D1). Acest vas nu a fost golit în întregime nici în acest an, pentru a nu pune în pericol stabilitatea sa *in situ*, și așa destul de precară. În apropierea aceluiași vas au mai fost descoperite două cărămizi cu ștampila *Classis Flavia Moesica*.

În concluzie, în zona intramurană s-a investigat, cel mai probabil, un depozit de *dolia* care se găsește în legătură directă cu o anexă formată din una sau mai multe camere. Practic, L1 se constituie ca un complex vast, cu mai multe încăperi, surprins pe o lungime de 7,10 m de-a lungul incintei. Până în acest moment, din cauza cantității mari de chirpici dărâmat nu putem reconstitui un plan exact al acestui presupus depozit. Totuși, avem certitudinea că respectiva construcție avea elevația din chirpici și lemn. Cât privește datarea sa, materialul ceramic bogat, dar și monedele ne ajută să menținem aceeași cronologie stabilită încă de la identificarea primelor elemente. Astfel, succesiunea diacronică a locuirii în c. 5-6 ale SC este următoarea: ridicarea clădirii la sfârșitul secolului al V-lea, refacerea complexului în veacul al VI-lea și distrugerea acestuia, cel mai probabil, la începutul secolului al VII-lea. Groapa menajeră găsită

în partea de E a secțiunii, dar și materialul medieval abundent, găsit în contexte diverse, fără a dispune de un nivel clar, ne arată că în această zonă nu avem o locuire consistentă pentru perioada medievală, ci doar, cel mult, una periferică. Reamintim că majoritatea complexelor medievale le avem extramuros (L3 și L4).

Un alt obiectiv propus odată cu înlăturarea martorului dintre SC1 și SC2 a fost și identificarea unor eventuale complexe de locuire în SC2, pe același nivel în care am avut locuințele L3 și L4 din SC1. În urma săpăturilor efectuate în SC2 extramuros, unde am ajuns la aceeași adâncime ca în SC1, nu am identificat încă nici un complex clar.

Cât privește incinta medievală, am putut observa faptul că nu prezintă o fundație solidă nici către E. Reamintim că, în campania precedentă, am putut identifica o porțiune de plintă în SC1, doar pe circa 0,90 m, către profilul de V, restul incintei medievale având ca bază un strat de pământ tasat și un strat subțire de mortar, imediat sub prima asiză.

După înlăturarea martorului și adâncirea la baza incintei, către E, se observă faptul că, deși s-au folosit materiale de construcție destul de grosiere, lucrarea este una destul de solidă. Ruptura care se observă în incintă, către estul secțiunii, ar putea fi legată de conformația terenului sau, poate, de efectele unui cutremur⁵. Oricum, nu este vorba doar de extragerea pietrei de către localnici în perioada modernă, de vreme ce linia incintei, în partea sa intramurană, este evident deplasată către interior.

Ca obiective de atins în campania următoare ar fi: degajarea pereților de lut căzuți în c. 5 și c. 6 intramuros, pentru a structura planul depozitului cu anexe, adâncirea săpăturii extramuros, pentru a identifica noi complexe medievale sau romano-bizantine și începerea unei noi secțiuni, între SC și Turnul A, pentru a încerca degajarea întregii părți de S-E a curții și a avea o imagine completă a locuirii în acest sector al cetății.

Conservare primară

Aurel Stănică, Laurențiu Radu

Ca și în campaniile precedente, și în acest an au fost luate măsuri de protejare a noilor descoperiri și, mai ales, a zidurilor, extrem de afectate de acțiunile antropice din evul mediu și epocă modernă, și, în special, din secolul al XX-lea. S-a procedat la acoperirea cu folie sau carton asfaltat a unor ziduri și niveluri arheologice, au fost consolidate cu proptele din lemn și

⁵ Sugestia aparține dr. Eugen S. Teodor, de la Muzeul Național al României, căruia îi mulțumim.

saci umpluți cu pământ structuri din piatră sau pământ, aflate într-o stare precară. Aceste acțiuni au vizat Turnul de Colț, Curtina A și TM – *Fossa* castrului roman timpuriu.

Descoperiri arheologice mai importante:

- Monede – 44 piese monetare;
- Obiecte metalice – inel aur, la care se mai adaugă 4 piese (Fe, Bz);
- Obiecte diverse – 40: mărgea cer.smălțuită ; fragment gresie perforată; fusaiolă ceramică; bilă praștie; statueta ceramică (probabil preistorică); 3 capace ceramice de amforă; 6 fragmente cer. *terra sigillata*; 4 opaițe întregi și 11 fragmente de opaiț; vas ceramic miniatural; 7 fragmente cărămizi cu ștampila flotei romane de la Dunărea de Jos; 2 mânere os cu decor incizat; opaiț medieval cu toartă laterală; fragmente sticlă; picioruș statueta broz de mici dimensiuni; greutate pentru plasa de pescuit.

În mare parte, obiectele descoperite aparțin perioadei romano-bizantine (secolele IV-VI p.Chr.); câteva dintre aceste provin dintr-o groapă menajeră (secol XIII).